

Voorwoord

Als mij één ding beangstigt, dan is het wel de tendens om alles, maar dan ook werkelijk álles, tegenwoordig te bezien in termen van *wINNERS* en *losERS*. Eén van de gevolgen daarvan is de overtuiging dat als 'hullie' iets binnenhalen, dit dus wel ten koste moet gaan van onszelf. Zo draagt elk succesje van de ander bij aan het gevoel aan de verliezende hand te zijn. Alwéér!

De huidige president van de Verenigde Staten is een puik voorbeeld van deze manier van redeneren. Maar ook in Nederland kunnen we er af en toe wat van. Of het nu gaat om de introductie van vegetarische hapjes, de benoeming van een burgemeester van niet-Nederlandse afkomst of de langzame maar gestage opmars van vrouwen naar de top: veel mensen ervaren het alsof ze er iets mee verliezen in plaats van winnen.

Als econoom krijg ik dan altijd de neiging om uit te leggen dat het leven maar zelden een *zero-sum-game* is. En dat het nu juist de kunst is om te komen tot zoveel mogelijk win-win-situaties. Situaties die je bereikt door er samen naar op zoek te gaan in plaats van je te verschansen achter zo hoog mogelijke muren.

Internationale handel is daar een zuiver voorbeeld van. Daarom ben ik

blij dat alle deelnemers aan de G20 afgelopen weekend in Hamburg zich duidelijk hebben uitgesproken vóór vrijhandel en tegen protectionisme. En voor het gebruik van bestaande defensieve instrumenten tegen oneerlijke handelspraktijken in plaats van dreigen met handelsoorlogen.

Dat was ongetwijfeld ook de inzet van demissionair premier Rutte, die op uitnodiging van bondskanselier Merkel mocht aanschuiven bij de G20. Een diplomatiek succes voor Nederland, dat qua omvang van de economie overigens ook in dit gezelschap thuis hoort.

Maar het werk is nog niet gedaan. Want nu volgt de moeilijke maar noodzakelijk taak om uit te leggen dat 'Hamburg' geen gelijkspel of zelfs verlies is. Dat geldt ook voor CETA, het handelsakkoord tussen Canada en de EU, waarvan werd aangekondigd dat het op 21 september voorlopig in werking treedt. Dat is pure winst in een wereld waarin we allemaal losers dreigen te worden als we alleen nog maar kiezen voor 'ons eigen'. Want als we het zelfs met de Canadezen al niet meer zouden durven...

Hans de Boer, voorzitter VNO-NCW

KOLEN BASHEN

KLIMAAT - Project afgeblazen, maar opslag van CO₂ moet en gaat door

De insiders waren niet verrast toen energiebedrijven Uniper en Engie onlangs besloten om het Rotterdam Opslag en Afvang Demonstratieproject (ROAD) voor CO₂ af te blazen. Beide bedrijven hebben alles geprobeerd om de eerste grootschalige Nederlandse pilot voor *Carbon Capture and Storage* (CCS) in leven te houden, maar dat is niet gelukt. Heel begrijpelijk als je ziet dat het *bashen* van kolencentrales een nationale sport is geworden en zelfs wordt beoefend door politieke partijen die acht jaar geleden juist gevraagd hebben aan de energiesector om deze kolencentrales in Nederland te bouwen. Als de *license to operate* zó onder vuur komt te liggen zijn kapitaalintensieve investeringen niet meer te verantwoorden.

Gelukkig heeft minister Kamp van Economische Zaken, demissionair of niet, direct gemeld niet bij de pakken neer te gaan zitten. Hij gaat andere initiatieven opsporen en stimuleren om CCS in Nederland op gang te

brenge. Alle studies wijzen er namelijk op dat alle opties en mogelijkheden ingezet moeten worden om de doelstellingen van het klimaatakkoord van Parijs te halen. Dus ook CCS. Met zoveel industrie als in Nederland is een goede CCS-infrastructuur een belangrijke (vestigings)voorwaarde voor de toekomst. Het is daarom heel goed dat het Havenbedrijf Rotterdam het ROAD-project niet als eindstation ziet, en het initiatief neemt voor de opzet van een CCS-netwerk voor het haven-industrieel complex. Mogelijk nog interessanter is dat dit netwerk twee kanten uit kan gaan werken. Het kan worden gebruikt om CO₂ op te slaan, maar ook om er weer CO₂ uit te halen en daar iets nuttigs van te maken. Bijvoorbeeld syngas, dat kan worden gebruikt als bouwsteen voor diverse producten. Zo is circulaire CO₂ misschien dichterbij dan we denken. ROAD is voorbij, maar CCS is geen doodlopende weg.

Frits de Groot, teamleider fysieke omgeving, milieu en energie

Dezelfde politieke partijen die destijds om de bouw van deze kolencentrales hebben gevraagd, staan nu vooraan in de rij om ze te bashen

Experimenteren met regelarme bijstand is prima. Maar zorg liever dat de afstand tot werk kleiner en echt lonend wordt voor bijstandsgerechtigden

GEEN EINDSTATION

BIJSTAND - Experimenteer niet alleen, maar maak mensen klaar om te werken

Vier steden mogen van staatssecretaris Klijnsma gaan experimenteren met een soepeler behandeling van mensen in de bijstand. Met 'regelarme bijstand' willen ze, gesteund door onderzoekers van de universiteit in hun gemeente, kijken of bijstandsgerechtigden actiever worden in het zoeken van werk.

Van experimenteren is nooit iemand slechter geworden. Maar laat dit dan ook het moment zijn om door te pakken. Volgens het CBS zaten er eind 2016 zo'n 467 duizend mensen in de bijstand. Voor veel mensen is de bijstand het eindstation. Eén op de tien heeft zelfs al meer dan vijftien jaar een uitkering. Wat een vangnet zou moeten zijn, is voor veel mensen een net waar ze in verstrikt raken en zonder hulp niet meer uitkomen.

Hoe gemeenten omgaan met deze grote groep, is verschillend. In sommige gemeenten moeten mensen een tegenprestatie leveren. In andere gemeenten is er weinig zicht op wie er in de bijstand zit. Wie kan er wel werken en wie niet? De eerste stap is dus dat gemeenten in kaart brengen wat mensen kunnen en ervoor zorgen dat mensen klaar zijn om aan het werk te gaan. Dat zou wat mij betreft meer zoden aan de dijk zetten dan alleen experimenteren met bijverdienden of tegenprestaties. Zorg er nou eerst voor dat voor bijstandsgerechtigden de afstand tot werk kleiner wordt gemaakt en echt lonend wordt. Missen ze een opleiding of spreken ze de taal niet goed? Ondersteun ze dan daarin. Is dat geregeld, dan staan ondernemers op ze te wacht-

ten. Met de groeiende vraag naar personeel kan het niet zo zijn dat een half miljoen mensen aan de kant blijft staan.

Rob Slagmolen, beleidssecretaris arbeidsmarkt-beleid

MEE IN TRANSITIE

DIGITALISERING - Kwetsbare mbo'er is gebaat bij groei en scholing

Het einde van de middenklasse is al vaak voorspeld. In Nederland is daar echter geen sprake van, zo concludeert de Wetenschappelijke Raad voor Regeringsbeleid in het rapport *De val van de middenklasse?*. Veel midden-groepen in Nederland zijn goed toegerust om te voldoen aan moderne eisen van inzetbaarheid en weerbaarheid, aldus de WRR. Dat is positief nieuws, ware het niet dat de Raad ook een groep signaleert die wél kwetsbaar is.

Die groep bestaat vooral uit mbo'ers met een

routinematige, administratieve baan of een dienstverlenend beroep, stelt de WRR. Zij hebben een grotere kans op baanverlies of een laag inkomen. Dat komt vooral door de afgenomen waarde van een middelbare opleiding en het verdwijnen van routinematige functies. Een nieuwe constatering is dat niet. Dat digitalisering oude banen vernietigt (en nieuwe banen creëert) is een feit. Dat het van groot belang is om ervoor te zorgen dat iederéén mee kan in die transitie is ook onomstreden en iets waar werkgevers graag aan willen bijdragen.

Veel aanbevelingen van de WRR snijden ook hout. Zoals het advies meer te investeren in onderwijs en scholing voor deze groep. Meer mogelijkheden voor *learning on the job* en faciliteiten voor een leven lang leren staan ook bij ondernemers hoog op het wensenlijstje. Samen met voldoende ruimte voor private onderwijsinstellingen die snel maatwerk kunnen leveren.

Jammer is wel dat de WRR in het lijstje vergeet op te nemen dat de allereerste voorwaarde voor een goede en pijnloze transitie een gezonde economische groei is. Alleen op die manier worden namelijk de nieuwe banen gecreëerd die nodig zijn en is er budget om te investeren. Nieuwe zekerheden, waar de Wetenschappelijke Raad op hamert, kunnen ook bijdragen maar zijn veeleer het sluitstuk.

Alfred van Delft, beleidssecretaris arbeidsvoorwaarden

Digitalisering vernietigt oude banen. Zorg daarom dat iederéén mee kan in de overgang naar nieuwe banen